

گزیده‌های از ادب المفرد

تالیف:

امام محمد بن اسماعیل بخاری

وفات: ۲۵۶ هـ ق

گردآوری و ترجمه:

سید مسلم تخت‌دار

مدرسه امیریه

جزیره قشم - گاهران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزیده‌ای از

أدب المفرد

تالیف:

امام محمد بن اسماعیل بخاری

وفات: ۲۵۶ هـ ق

گردآوری و ترجمه:

سید مسلم تفت‌دار

مدرسه امیریه

بزره قشم - گیاهدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا
وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
أَجْمَعِينَ.

کتابی که در پیش رو دارید یکی از مجموعه کتابهایی است
که برای دانش‌آموزان از کلاس چهارم ابتدائی تا نهم متوسطه
تهیه و تنظیم شده است.

در طول این مدت، دانش‌آموز علاوه بر این که با مقداری از
تفسیر، فقه، عقیده، سیرت، فن ترجمه و صرف و نحو آشنا
می‌شود، در علم حدیث کتاب‌های ذیل را با ترجمه و تشخیص
کلمات از حفظ می‌نماید:

۱. الأنوار فی الأحادیث القصار ۱ [چهل حدیث].
۲. الأنوار فی الأحادیث القصار ۲ [چهل حدیث].
۳. الأنوار فی الأحادیث القصار ۳ [چهل حدیث].
۴. أربعین نووی [چهل و دو حدیث].

۵. گزیده‌ای از أدب المفرد [شصت حدیث].
۶. قطف الأزهار من ریاض الصالحین [هفتصد و سی حدیث]

از الله عزوجل خواستارم در این مجموعه، برکتی قرار دهد که دانش‌آموزان از آن بهره‌ی کافی ببرند و علم و دانشی را به آنان ارزانی بدارد که سبب نجات آنان از دوزخ و ورود آنان به بهشت شود.

إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَإِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ
وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ. وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

سید مسلم تخت‌دار
مدرسه امیریه، جزیره قشم - گیاهدان
۱۳۹۹/۶/۲

۱. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «السَّاعِي عَلَى
الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسَاكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَكَالَّذِي
يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ»^۱

تلاش کننده بر [حوائج] بیوه‌زنان و تهیدستان به مانند
جهادکننده در راه خداست و به مانند کسی است که روز،
روزه می‌گیرد و شب به قیام می‌پردازد.

۲. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ
فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا»، وَقَالَ بِإِضْبَاعِهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى.^۲
من و سرپرست یتیم در بهشت این چنین می‌باشم و به
دو انگشت سبابه و میانه اشاره فرمودند.

۱. صحیح، أدب المفرد ۱۳۱

۲. صحیح، أدب المفرد ۱۳۵

۳. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ مَاتَ لَهُ
ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَالِدِ فَاحْتَسَبَهُمْ دَخَلَ الْجَنَّةَ»، قُلْنَا: يَا رَسُولَ
اللَّهِ، وَاثْنَانِ؟ قَالَ: «وَاثْنَانِ»^۱

کسی که برایش سه نفر فرزند از دنیا برود به پاداش
[صبر در برابر مصیبت] داخل بهشت می‌شود. گفتیم: ای
رسول خدا! اگر دو فرزند باشد؟ فرمودند: و دو فرزند.

۴. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَرَّ رَجُلٌ مُسْلِمٌ
بِشَوْكٍ فِي الطَّرِيقِ، فَقَالَ: لَأُمِيطَنَّ هَذَا الشَّوْكَ، لَا يَضُرُّ
رَجُلًا مُسْلِمًا، فَعَفِّرَ لَهُ»^۲

فرد مسلمانی در راه از کنار بوته‌ی خاری گذشت. با خود
گفت: این خار را برمی‌دارم تا به فرد مسلمانی ضرر نرساند،
پس [به سبب این عمل] آمرزیده شد.

۱ . حسن، أدب المفرد ۱۴۶

۲ . صحیح، أدب المفرد ۲۲۹

۵. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ أَخُو
الْمُؤْمِنِ، يَكْفُفُ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ، وَيَحْوَظُهُ مِنْ وَرَائِهِ»^۱

مومن، برادر مومن است. مالش را از تلف شدن
بازمی‌دارد و پشت سرش از او حمایت و پشتیبانی می‌کند.

۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَأْخُذُ
أَحَدَكُمْ مَتَاعَ صَاحِبِهِ لَاعِبًا وَلَا جَادًّا، فَإِذَا أَخَذَ
أَحَدُكُمْ عَصَا صَاحِبِهِ فَلْيُرِدَّهَا إِلَيْهِ»^۲

یکی از شما وسایل دوستش را بر ندارد چه شوخی و چه
جدی باشد. هرگاه یکی از شما عصای دوستش را برداشت
فورا به او بازگرداند.

^۱ . حسن، أدب المفرد ۲۳۹

^۲ . حسن، أدب المفرد ۲۴۱

۷. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَعَطَّمَ فِي نَفْسِهِ، أَوْ اخْتَالَ فِي مَشِيَّتِهِ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ»^۱

هر کس خود را بزرگ بشمارد و با تبختر و غرور راه برود، [روز رستاخیز] خداوند متعال را ملاقات می‌کند در حالی که خداوند بر او خشمگین است.

۸. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ غَرُّ كَرِيمٍ، وَالْفَاجِرُ خَبٌّ لَيْمٍ»^۲

مومن بی‌آلایش و بخشنده است و کافر، مکار، فرومایه و بخیل است.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۵۴۹

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۴۱۸

۹. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصْبَحَ آمِنًا فِي سِرِّهِ، مُعَافَى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ طَعَامُ يَوْمِهِ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا»^۱

هر کسی در منزلش با امنیت شب را به صبح کند تندرست در بدنش و نزدش خوراک آن روز باشد؛ گویا دنیا برایش جمع شده است.

۱۰. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلَا اللَّعَّانِ، وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ»^۲
مؤمن، طعنه‌زننده، نفرین‌فرستنده، ناسزاگوینده و بدکلام نیست.

۱. صحیح، أدب المفرد ۳۰۰

۲. صحیح، أدب المفرد ۳۱۲

۱۱. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا عَائِشَةُ، إِنَّ
مِنْ شَرِّ النَّاسِ مَنْ اتَّقَى لِفُحْشِهِ»^۱

بدون شک بدترین مردم کسانی‌اند که از [ترس]
ناسزاگویی‌شان از آنان دوری گزیده شود.

۱۲. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ الَّذِي
يُخَالِطُ النَّاسَ، وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ، خَيْرٌ مِنَ الَّذِي لَا
يُخَالِطُ النَّاسَ، وَلَا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ»^۲

مسلمانی که با مردم درمی‌آمیزد و در برابر آزارشان صبر
می‌نماید بهتر است از کسی که با مردم در نمی‌آمیزد و در
برابر آزارشان صبر نمی‌نماید.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۳۳۸

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۳۸۸

۱۳. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ
سَنَةً، فَهُوَ كَسَفِكَ دَمِهِ»^۱

کسی که یک سال با برادرش قطع رابطه کند، مثل این
است که خودش را ریخته است.

۱۴. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَجِدُ مِنْ شَرِّ
النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللَّهِ ذَا الْوَجْهَيْنِ، الَّذِي يَأْتِي
هُوَ لَأٍ بِوَجْهِهِ، وَهُوَ لَأٍ بِوَجْهِهِ»^۲

بدترین مردم در روز رستاخیز نزد خداوند، کسانی را
می‌بینی که دو رنگ و دو رو هستند. با این گروه با یک
چهره و با آن گروه با چهره‌ی دیگری ظاهر می‌شوند.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۴۰۴

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۴۰۹

۱۵. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُفْتَحُ أَبْوَابُ
الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا
يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلٌ كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ
سَخَنَاءٌ، فَيَقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا»^۱

روز دوشنبه و روز پنجشنبه درهای بهشت گشوده
می‌شوند. هر بنده‌ای که شریکی برای خداوند قرار ندهد [و
از خداوند آمرزش بخواهد] بخشوده می‌شود مگر شخصی که
بین او و برادرش کینه و دشمنی باشد، گفته می‌شود: به این
دو مهلت دهید تا اینکه آشتی کنند.

۱۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نِعْمَ الْمَالُ
الصَّالِحُ لِلْمَرْءِ الصَّالِحِ»^۲

چه خوب است مال نیک برای شخص نیکوکار.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۴۱۱

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۲۹۹

۱۷. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْتَبَانِ
شَيْطَانَانِ يَتَهَاتَرَانِ وَيَتَكَاذَبَانِ»^۱

دو ناسزاگوینده، دو شیطان زشت گو و دروغگو هستند.

۱۸. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الرَّيْحُ مِنْ رَوْحِ
اللَّهِ، تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ، وَتَأْتِي بِالْعَذَابِ، فَلَا تَسُبُّوْهَا، وَسَلُّوْا
اللَّهَ خَيْرَهَا، وَعُوذُوا مِنْ شَرِّهَا»^۲

باد از رحمت خداوند است، گاهی برای رحمت و گاهی
برای عذاب می‌آید. پس آن را ناسزا نگویند و از خداوند خیر
آن بخواهید و از شر آن به خداوند پناه ببرید.

۱ . صحیح، أدب المفرد ۴۲۷

۲ . حسن صحیح، أدب المفرد ۹۰۶

۱۹. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُومُ
السَّاعَةُ حَتَّى يَتَطَاوَلَ النَّاسُ فِي الْبُنْيَانِ»^۱

قیامت برپا نمی‌شود تا اینکه مردم در ساختمان‌سازی
زیاده‌روی کنند.

۲۰. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَزَالُ الْبَلَاءُ
بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ، فِي جَسَدِهِ وَأَهْلِهِ وَمَالِهِ، حَتَّى يَلْقَى
اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ»^۲

پیوسته رنج و مصیبت به مرد و زن مومن در بدنش،
خانواده‌اش و مالش وارد می‌شود؛ تا اینکه خداوند متعال را
ملاقات می‌کند و برایش هیچ گناهی نمی‌ماند.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۴۴۹

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۴۹۴

۲۱. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^۱

ظلم و ستم، در روز قیامت تاریکی است.

۲۲. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ
يَمْرُضُ، إِلَّا كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ وَهُوَ صَحِيحٌ»^۲

کسی نیست که بیمار شود مگر برایش [پاداش نیک]
نوشته می‌شود به مانند زمانی که [کارهای نیک] انجام
می‌داد در حالی که تندرست بوده است.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۴۸۵

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۵۰۰

۲۳. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ قَالَ: «لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»^۱

رسول الله صلى الله عليه وسلم هرگاه بر بیماری داخل می شد که به عیادتش می آمد؛ می فرمود: اشکالی نیست، **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** پاک کننده [ی گناهان] است.

۲۴. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُعَلِّمُهُ أَنَّهُ أَحَبَّةٌ»^۲

اگر یکی از شما برادرش را دوست می دارد به او اعلام کند که او را دوست می دارد.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۵۲۶

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۵۴۲

۲۵. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَادَ الْمَرِيضَ جَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهِ، ثُمَّ قَالَ سَبْعَ مِرَارٍ: «أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ، رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، أَنْ يَشْفِيكَ»، فَإِنْ كَانَ فِي أَجَلِهِ تَأْخِيرٌ عُوفِيَ مِنْ وَجَعِهِ^۱.

رسول الله صلى الله عليه وسلم هرگاه بیماری را عیادت می کرد نزد سرش می نشست و هفت بار می فرمود: از خداوند بزرگ، پروردگار عرش بزرگ می خواهم که تو را شفا دهد. پس اگر در مرگش تأخیری باشد از دردش شفا داده می شود.

۲۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خِيَارُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا»^۲.

برگزیده ترین شما خوش اخلاق ترین شماست.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۵۳۶

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۲۷۱

۲۷. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُحْشَرُ الْمُتَكَبِّرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْثَالَ الدَّرِّ فِي صُورَةِ الرِّجَالِ، يَغْشَاهُمُ الدُّلُّ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ، يُسَاقُونَ إِلَى سِجْنٍ مِنْ جَهَنَّمَ يُسَمَّى: بُوْلَسَ، تَعْلُوهُمْ نَارُ الْأَنْيَارِ، وَيُسْقَوْنَ مِنْ عَصَاةِ أَهْلِ النَّارِ، طِينَةَ الْحَبَالِ»^۱

متکبرین در روز قیامت به مانند مورچه‌های کوچک در شکل انسان برانگیخته می‌شوند. آنان را ذلت و خواری از هر سو فرامی‌گیرد، و بسوی زندانی در دوزخ کشانده می‌شوند که بُولَس نام دارد، شعله‌های آتش، آنان را در هم می‌پیچاند و از خونابه‌ی دوزخیان نوشانیده می‌شوند که طِينَةُ الْحَبَال نام دارد.

^۱ . حسن، أدب المفرد ۵۵۷

۲۸. عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أَصَابَنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَطَرٌ، فَحَسَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَوْبَهُ عَنْهُ حَتَّى أَصَابَهُ الْمَطَرُ، قُلْنَا: لِمَ فَعَلْتَ؟ قَالَ: «لِأَنَّهُ حَدِيثُ عَهْدٍ بِرَبِّهِ»^۱

از انس بن مالک رضی الله عنه روایت شده که گفت: همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم بودیم که بارانی به ما رسید. رسول الله صلی الله علیه وسلم لباس خویش را از بر خویش بیرون آورد تا اینکه باران به ایشان رسید. گفتیم: چرا [این کار] انجام دادید؟ فرمود: زیرا تازه از نزد پروردگارش آمده است.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۵۷۱

۲۹. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْزِمِ فِي الدُّعَاءِ، وَلَا يَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي شِئْتُ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ»^۱

هرگاه یکی از شما [خواست که] دعا کند پس با قاطعیت دعا کند و نگوید: خداوندا! خواستی به من عطا کن. زیرا اجبارکننده‌ای برای خداوند نیست.

۳۰. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُوبُوا إِلَى اللَّهِ، فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَيْهِ كُلَّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ»^۲

به سوی خداوند متعال بازگردید، بی‌گمان من در یک روز، صد بار به سوی او توبه و رجوع می‌کنم.

۱ . صحیح، أدب المفرد ۶۰۸

۲ . صحیح، أدب المفرد ۶۲۱

۳۱. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ دَعْوَةَ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابَةٌ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ، كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ، قَالَ: آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلِ»^۱

قطعا دعای شخص مسلمان در غیاب برادر مسلمانش مستجاب است. نزد سرش فرشته‌ای گمارده شده، هرگاه به برادرش دعای خیر کند، می‌گوید: آمین، و برای تو به مانند آن.

۳۲. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا، وَحَظَّ عَنْهُ عَشْرَ خَطِيئَاتٍ»^۲

هر کس یک صلوات بر من بفرستد، خداوند، ده صلوات بر او می‌فرستد و ده گناه از او می‌اندازد.

۱. صحیح، أدب المفرد ۶۲۵

۲. صحیح، أدب المفرد ۶۴۳

۳۳. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ: دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي»^۱
دعای یکی از شما اجابت کرده می‌شود تا وقتی که عجله نکند، می‌گوید: دعا کردم ولی دعایم اجابت کرده نشد.

۳۴. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا»^۲

[رسول الله صلى الله عليه وسلم هنگام بارندگی می‌فرمود:]
خداوندا! بارانی غزیر و فایده‌رسان بنما.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۶۵۴

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۶۸۶

۳۵. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ صَبَاحَ كُلِّ يَوْمٍ، وَمَسَاءً كُلِّ لَيْلَةٍ، ثَلَاثًا ثَلَاثًا: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ»^۱

هر کس صبح هر روز و شامگاه^۲ هر شب، سه بار بگوید: «بنام خداوندی که با نامش، چیزی در زمین و نه در آسمان، هرگز ضرر نمی‌رساند و او بسیار شنوا و بسیار داناست»، هیچ چیزی به او ضرر نمی‌رساند.

^۱ . حسن صحیح، أدب المفرد ۶۶۰

^۲ . از بعد از اذان ظهر تا یک‌سوم اول شب را "مساء" گویند.

۳۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ
يَدْعُو، لَيْسَ بِإِثْمٍ وَلَا بِقَطِيعَةٍ رَحِيمٍ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِحْدَى
ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ فِي
الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَدْفَعَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا»^۱

هر مسلمانی دعایی کند که به گناه و به قطع پیمان
خویشاوندی نباشد مگر خداوند به او یکی از سه مورد عطا
می‌کند: یا بلافاصله دعایش را اجابت می‌نماید، و یا [ثوابش]
در آخرت برایش ذخیره می‌سازد، و یا اینکه بدی دیگری
همانند آن را از او دفع می‌کند.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۷۱۰

۳۷. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الدُّعَاءَ هُوَ
الْعِبَادَةُ»، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾^۱ [غافر: ۶۰]
قطعا دعا عبادت است. سپس تلاوت فرمودند: به پیشگاه
من دعا کنید تا دعای شما را اجابت کنم.

۳۸. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا سَمِعْتَ
الرَّجُلَ يَقُولُ: هَلَكَ النَّاسُ، فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ»^۲
هرگاه شنیدی مردی می گوید: مردم هلاک شدند، پس
او هلاک ترین آنهاست.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۷۱۴

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۷۵۹

۳۹. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُولُوا
لِلْمُنَافِقِ: سَيِّدٌ، فَإِنَّهُ إِنْ يَكُ سَيِّدَكُمْ فَقَدْ أَسْحَطْتُمْ
رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ»^۱

به منافق "آقا" نگویند. زیرا اگر [منافق،] آقای شما باشد،
بدون شک پروردگار عزوجل خود را خشمگین نموده‌اید.

۴۰. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَقُلْ
أَحَدُكُمْ: يَا حَيِّبَةَ الدَّهْرِ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَا الدَّهْرُ،
أُرْسِلُ اللَّيْلَ وَالتَّهَارَ، فَإِذَا شِئْتُ قَبَضْتُهُمَا»^۲

هرگز یکی از شما نگوید: ای زمانه‌ی نامراد. خداوند
متعال می‌فرماید: من [گرداننده‌ی] زمان هستم. شب و روز
را می‌فرستم، اگر می‌خواستم آن دو را بازمی‌داشتم.

^۱ . حسن لغیره، أدب المفرد ۷۶۰

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۷۷۰

٤١. عَنْ هَانِئِ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمًا يُسْمُونَ رَجُلًا مِنْهُمْ: عَبْدَ الْحَجَرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا اسْمُكَ؟» قَالَ: عَبْدُ الْحَجَرِ، قَالَ: «لَا، أَنْتَ عَبْدُ اللَّهِ»^١

رسول الله صلى الله عليه وسلم از گروهی شنید که شخصی از خود را «عبدالْحَجَر» نام می‌برند. پس رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: نامت چیست؟ گفت: «عبدالْحَجَر». فرمود: نه، تو «عبدالله» هستی.

٤٢. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَخَى الْأَسْمَاءِ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكَ الْأَمْلاكِ»^٢

زشت‌ترین نام‌ها نزد خداوند متعال [آن است که] زشت‌ترین نام خود را شاهنشاه نام نهد.

^١ . صحیح، أدب المفرد ٨١١

^٢ . صحیح، أدب المفرد ٨١٧

۴۳. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَالَ
جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تُدْرِكَا، دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ»^۱

هر کس دو دختر خردسال را سرپرستی کند تا به سن
بلوغ برسند؛ در بهشت، من و او مانند این دو [انگشت شهاده
و میانه] هستیم.

۴۴. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْأَرْوَاحُ جُنُودٌ
مُجَدَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا اثْتَلَفَ، وَمَا تَنَافَرَ مِنْهَا
اخْتَلَفَ»^۲

ارواح، لشکرهای آراسته‌اند. آنهایی که با یکدیگر آشنا
می‌شوند با همدیگر الفت می‌گیرند و آنهایی که با یکدیگر
ناشناس‌اند با همدیگر اختلاف می‌کنند.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۸۹۴

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۹۰۰

۴۵. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَذْفِ، وَقَالَ: «إِنَّهُ لَا يَفْتُلُ الصَّيْدَ، وَلَا يُنْكِي الْعَدُوَّ، وَإِنَّهُ يَفْقَأُ الْعَيْنَ، وَيَكْسِرُ السِّنَّ»^۱

از عبدالله بن مغفل مزنی روایت شده که رسول الله صلی الله علیه وسلم از پرتاب سنگ نهی کردند و فرمودند: این کار، شکار را نمی کشد و دشمن را دفع نمی سازد بلکه چشم را کور می کند و دندان را می شکند.

۴۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا رَجُلٍ قَالَ لِأَخِيهِ: كَافِرٌ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدَهُمَا»^۲

هر شخصی به برادرش بگوید: کافر، قطعاً کفر به یکی از آنان برمی گردد.

۱ . صحیح، أدب المفرد ۹۰۵

۲ . صحیح، أدب المفرد ۴۳۹

٤٧. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ»، قِيلَ: مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «إِذَا لَقَيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَأَنْصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرَضَ تَعَوَّدْهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ»^١

حق مسلمان بر مسلمان، شش است: گفته شد: ای رسول خدا! آن چیست؟ فرمود: هرگاه با او ملاقات کردی به او سلام کن؛ و هرگاه تو را دعوت کرد دعوتش را بپذیر؛ و هرگاه از تو نصیحت خواست او را نصیحت کن؛ و هرگاه عطسه زد جوابش را بده؛ و هرگاه بیمار شد به عیادتش برو؛ و هرگاه از دنیا رفت جنازه‌اش را تشییع کن.

^١ . صحیح، أدب المفرد ٩٢٥

٤٨. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، فَإِذَا قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، فَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، وَلْيَقُلْ هُوَ: يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِأَلْسِنَتِكُمْ»^١

هرگاه یکی از شما عطسه زد پس بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ. هرگاه الْحَمْدُ لِلَّهِ گفت: برادرش یا دوستش باید به او بگوید: يَرْحَمُكَ اللَّهُ. و او باید بگوید: يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِأَلْسِنَتِكُمْ.

^١ . صحیح، أدب المفرد ٩٢٧

٤٩. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ السَّلَامَ اسْمٌ
مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى، وَضَعَهُ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ، فَأَفْشَوْا
السَّلَامَ بَيْنَكُمْ»^١

همانا "السَّلَام" نامی از نام‌های خداوند متعال است،
خداوند آن را در زمین قرار داده است، پس سلام را بین
خودتان پخش کنید.

٥٠. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُسَلِّمُ الرَّاَكِبُ
عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى
الْكَثِيرِ»^٢

سواره بر پیاده، و پیاده بر نشسته، و گروه اندک بر گروه
زیاد سلام کند.

^١ . حسن، أدب المفرد ٩٨٩

^٢ . صحيح، أدب المفرد ٩٩٣

۵۱. قَالَ التَّيِّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَجْلِسَ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِنْ رَجَعَ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِنَّ الْأُخْرَى لَيْسَتْ بِأَحَقَّ مِنَ الْأُولَى»^۱

هرگاه یکی از شما وارد مجلسی شد؛ سلام کند. اگر بازگشت پس [باز هم] سلام کند. زیرا سلام آخری از سلام اولی سزاوارتر نیست.

۵۲. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: إِذَا دَخَلَ الْبَيْتَ غَيْرَ الْمَسْكُونِ فَلْيَقُلْ: السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.^۲

از عبدالله بن عمر رضی الله عنه روایت شده که گفت: هرگاه داخل خانه‌ی غیر مسکونی شد؛ پس بگویند: سلام بر ما و بر بندگان صالح خداوند.

۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۰۰۷

۲ . حسن، أدب المفرد ۱۰۵۵

۵۳. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَجْلِسِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ، فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ»^۱

هرگاه یکی از شما از جایش برخاست سپس بازگشت؛ او سزاوارتر به آن [مکان] است.

۵۴. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ، قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَتَى أَبَا يُرَيْدٍ أَنْ يَسْتَأْذِنَ لَمْ يَسْتَفِئْهُ، جَاءَ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَإِنْ أُذِنَ لَهُ وَإِلَّا انْصَرَفَ.^۲

از عبدالله بن بسر رضی الله عنه روایت شده که گفت: هرگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم در خانه‌ای می‌آمد که می‌خواست اذن دخول بگیرد؛ رو به آن نمی‌کرد. [بلکه] سمت راست یا سمت چپ می‌آمد، پس اگر به ایشان اجازه داده می‌شد [وارد می‌شد] و اگر نه باز می‌گشت.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۱۳۸

^۲ . حسن صحیح، أدب المفرد ۱۰۷۸

۵۵. قَالَ التَّيِّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ دُخُولِهِ، وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ، وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ، وَإِنْ لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ»^۱

هرگاه شخصی به خانه‌اش وارد شد و هنگام دخولش و هنگام غذاخوردنش، الله عزوجل را یاد کرد؛ شیطان [به یارانش] می‌گوید: مکان خوابی برای شما نیست و نه خوراکی. و هرگاه وارد شد و هنگام دخولش، خدا را یاد نکرد؛ شیطان [به یارانش] می‌گوید: مکانی برای خواب یافتید. و اگر هنگام غذاخوردنش، خدا را یاد نکرد؛ شیطان [به یارانش] می‌گوید: مکانی برای خواب و غذا یافتید.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۰۹۶

۵۶. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَطَّلَعَ رَجُلٌ فِي بَيْتِكَ، فَخَدَفْتُهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَأَتْ عَيْنَهُ، مَا كَانَ عَلَيْكَ جُنَاحٌ»^۱

اگر کسی [دزدکی] به خانه‌ات سرک کشید، پس سنگ به سمتش پرتاب کردی و چشمش را درآوردی، بر تو گناهی نیست.

۵۷. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ يَفْرُونَ مِنْهُ، صُبَّ فِي أُذُنَيْهِ الْأَنْكُ»^۲

هر کس گوش فرادهد به سخن گروهی که از او می‌گریزند؛ [روز رستاخیز] در گوش‌هایش سُرَبِ ذُوبِ شَدَه ریخته می‌شود.

۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۰۶۸

۲ . صحیح، أدب المفرد ۱۱۵۹

۵۸. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَوَى
أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ فَلْيَأْخُذْ دَاخِلَةَ إِزَارِهِ، فَلْيَنْقُضْ بِهَا
فِرَاشَهُ وَلْيُسَمِّ اللَّهَ، فَإِنَّهُ لَا يَعْلَمُ مَا خَلَفَهُ بَعْدَهُ عَلَى
فِرَاشِهِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَضْطَجِعَ فَلْيَضْطَجِعْ عَلَى شِقِّهِ
الْأَيْمَنِ»^۱

هرگاه یکی از شما در بستر خویش مأوا گرفت؛ درون
لُنگش را بگیرد و با آن بسترش را بتکاند و نام خدا ببرد. زیرا
نمی‌داند بعد از خود بر فراشش چه چیزی را رها کرده است.
و اگر اراده دارد که به یک پهلو بخوابد پس بر پهلو
راستش بخوابد.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۲۱۷

۵۹. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُفُوا
صِبْيَانَكُمْ حَتَّى تَذَهَبَ فَحْمَةٌ - أَوْ فَوْرَةٌ - الْعِشَاءِ،
سَاعَةَ تَهَبُّ الشَّيَاطِينُ»^۱

کودکان خود را نگه دارید تا تاریکی عشاء، زمانی که
شیاطین منتشر می‌شوند؛ برود.

۶۰. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَرَادَ اللَّهُ
قَبْضَ عَبْدٍ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ بِهَا حَاجَةً»^۲

اگر خداوند متعال بخواهد بنده ای را در سرزمینی قبض
روح کند، در آن سرزمین، برایش حاجتی قرار می‌دهد.

^۱ . صحیح، أدب المفرد ۱۲۳۱

^۲ . صحیح، أدب المفرد ۱۲۸۲

